

АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ: ЗАВДАННЯ ТА ЕТАПИ ПРОВЕДЕННЯ

СТЕПАНЕНКО О. І.

кандидат економічних наук,

доцент кафедри обліку і оподаткування

Київський національний економічний університет

імені Вадима Гетьмана

м. Київ, Україна

Основною метою господарської діяльності будь-якого підприємства є отримання прибутку. Досягнення цієї мети забезпечується багатьма чинниками, серед яких важливе значення має модернізація діючих і введення в експлуатацію нових основних засобів, а також ефективне їх використання. Діяльність підприємства нерозривно пов'язана з наявністю та використанням таких об'єктів, які повинні характеризуватися відповідним технічним рівнем, який забезпечує ефективність процесу виробництва. Склад та структура обладнання, безпосередньо впливає на обсяг виробництва та споживчі властивості продукції, що випускається. Аналітична оцінка наявності й стану основних засобів дає можливість розраховувати показники та шляхи підвищення ефективності їх використання, прогнозувати необхідність залучення коштів для придбання нових об'єктів у зв'язку з фізичним зношенням наявних. Головною ознакою підвищення рівня ефективного використання основних засобів того чи іншого підприємства є зростання обсягу виробництва продукції. Виходячи з цього, *метою* проведення аналізу основних засобів є: пошук резервів підвищення обсягу випуску продукції через ефективність використання обладнання; скорочення витрат пов'язаних з експлуатацією, модернізацією, технічним переоснащенням, переобладнанням основних виробничих засобів.

Всю сукупність технічних, організаційних та економічних заходів щодо підвищення ефективності використання основних засобів підприємства можна умовно поділити на дві складові:

1) збільшення екстенсивного завантаження; 2) підвищення інтенсивного навантаження. До *інтенсивних* напрямів відносять: механізацію та автоматизацію виробництва; технічне переозброєння та модернізацію підприємства; удосконалення технологічних процесів; скорочення тривалості операційного циклу виробництва; застосування прогресивних форм організації та управління виробництвом; підвищення освітньо-кваліфікаційного рівня промислово-виробничого персоналу.

В частині *екстенсивних* напрямків підвищення ефективності використання основних засобів є: скорочення простоїв обладнання внаслідок своєчасного забезпечення сировиною, матеріалами, напівфабрикатами комплектуючими виробами; підвищення якості ремонтів та обслуговування обладнання; збільшення кількості машино-змін роботи обладнання; зменшення кількості непрацюючого устаткування; введення в експлуатацію додаткового обладнання.

Але при цьому слід дотримуватись двох основних правил:

по-перше, якщо екстенсивне завантаження машин та устаткування обмежується тільки календарним фондом часу, то можливості підвищення інтенсивного навантаження устаткування, його продуктивності практично не є такими обмеженими;

по-друге, здійснення заходів екстенсивного напрямку зазвичай не потребує капітальних витрат, а підвищення рівня інтенсивного використання виробничого апарату пов'язане, як правило, зі значними інвестиціями; проте останні порівняно швидко повертаються за рахунок отриманого додаткового економічного ефекту.

Ефективне використання основних засобів покращує техніко-економічні показники виробництва, в тому числі сприяє збільшенню випуску продукції, зниженню її собівартості та трудомісткості виготовлення, зростанню прибутку. Ефективність експлуатації об'єктів визначається їх «місцем» на кривій життєвого циклу і положенням товарів на ринку. Різні сполучення цих двох параметрів характеризують цілком певні співвідношення результатів і витрат при виготовленні продукції. Аналіз основних засобів може проводитися за кількома напрямками, розробка яких у комплексі

дозволяє оцінити структуру, динаміку та ефективність використання. Особливістю такого аналітичного дослідження є його багаторівнева структура, кінцева мета якого – це виявлення можливостей збільшення обсягів випуску і продажу продукції без додаткового залучення ресурсів та визначення потреб у відновленні або в розширенні виробничого потенціалу.

Факторами, від яких залежить якість аналітичної оцінки основних засобів, є досконало побудована система обліку основних засобів, тобто повна та правильна їх класифікація та оцінка (в частині надходження та вибуття), достовірність відображення облікової інформації в первинних документах та фінансовій звітності підприємства. При цьому, методика аналізу використання основних засобів повинна врахувати ряд принципових положень:

1) функціональна корисність об'єктів зберігається протягом декількох років, тому витрати з їх придбання та експлуатації розподілені в часі;

2) момент фізичної заміни основних засобів не співпадає з моментом їх вартісного заміщення, у результаті чого можуть виникнути втрати і збитки, що зменшують фінансові результати діяльності підприємства;

3) ефективність використання основних засобів оцінюється по-різному, залежно від їх виду, функціонального призначення, характеру участі у виробничому процесі.

Основні засоби й довгострокові капітальні інвестиції в такі об'єкти мають особливий вплив на фінансовий стан підприємства та результати його діяльності. Характер цього впливу залежить від шляху надходження (вибуття) основних засобів, а саме:

1) *придбання за грошові кошти* – на вартість придбаних об'єктів збільшується загальна сума необоротних активів підприємства, зменшується розмір більш ліквідних активів, погіршується платоспроможність;

2) *безоплатне отримання* – збільшується розмір власного капіталу, при цьому, зростає фінансова стійкість, але одночасно, збільшується питома вага амортизаційних відрахувань та витрат на

підтримання об'єктів в робочому стані, що при низькій фондовіддачі таких основних засобів може спричинити зменшення прибутку та рентабельності;

3) *реалізація за грошові кошти* – формується фінансовий результат від операційної діяльності, який збільшує (зменшує) прибуток підприємства, при цьому, зменшується розмір основних засобів та підвищується ліквідність балансу;

4) *безоплатна передача* – на величину витрат від безоплатної передачі об'єктів зменшується чистий прибуток та вартість основних засобів;

5) *списання (ліквідація) об'єктів* – фінансовий результат визначається за кожним об'єктом, і в результаті підприємство, як правило, отримує збитки, які можуть бути зменшені на суму матеріальних цінностей, які отримані в наслідок списання (ліквідації).

Цільова спрямованість економічного аналізу ефективності використання основних засобів полягає у визначенні забезпеченості основними засобами за умови найбільш інтенсивного їх використання та пошуку резервів підвищення фондовіддачі. Етапи аналізу використання основних засобів наведено на рис. 1.

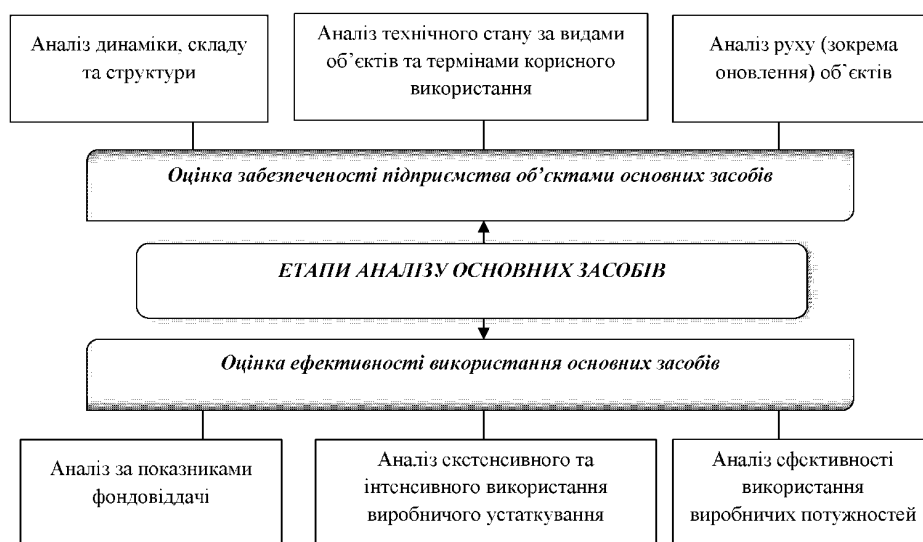

Рис. 1. Етапи проведення аналітичного дослідження забезпеченості підприємства основними засобами та оцінки ефективності їх використання в господарській діяльності

Джерело: побудовано автором за інформацією [1; 2]

Аналіз досліджує господарські процеси через систему інформації, тому аналітичний процес складається з ряду послідовних, взаємозв'язаних дій її обробки, метою яких є пропозиції щодо управлінських рішень, які приймаються. Аналітична функція реалізується шляхом обробки інформації, яка надходить із інформаційної системи управління суб'єктом господарювання. Інформаційним забезпеченням є налагоджена система одержання, оцінки, зберігання та переробки облікових даних, тобто інформація виступає важливим етапом та необхідною умовою організації і проведення економічного аналізу. Це пояснюється тим, що від складу, змісту, якості вихідних даних залежить ефективність аналітичного дослідження, об'єктивність і дієвість його результатів. *Інформаційне забезпечення економічного аналізу* – це створення бази даних, комплексу інформаційних засобів, необхідних для дослідження господарської діяльності та вирішення завдань управління.

Основними аспектами формування блоку інформаційного забезпечення економічного аналізу є:

1) для того, щоб бути ефективним, інформаційне забезпечення повинно носити системний, а не випадковий або незв'язний характер;

2) формування блоку інформаційного забезпечення повинно включати в себе сукупність дій і процесів, таких, як збір, обробка та аналіз даних;

3) дані для оцінки можуть надходити із різних джерел, і перш за все від самого підприємства, постачальників, покупців, підприємств-конкурентів, аналітичних та інформаційних бюро.

Формування блоку інформаційного забезпечення в механізмі забезпечення результативної діяльності будь-якого суб'єкта господарювання представляє собою складний та трудомісткий цілеспрямований процес підбору відповідних інформативних показників, що використовуються в аналізі, оперативному управлінні, постійно діючому контролі, з метою розробки та прийняття відповідних управлінських рішень.

До методичних прийомів узагальнення результатів аналізу основних засобів підприємства належать: прийоми систематизації отриманих результатів, їх групування, узагальнення; визначення втрачених можливостей, обчислення обсягу невикористаних резервів; визначення напрямів і розробка економічно обґрунтованих заходів щодо підвищення ефективності діяльності; прийняття управлінських рішень та контроль за їх використанням.

Література:

1. Економічний аналіз: навчальний посібник / за ред. Волкової Н.А. Одеса: ОНЕУ, 2015. 310 с.
2. Серединська В.М., Загородна О.М., Федорович Р.В. Економічний аналіз: навчальний посібник. Тернопіль: Видавництво «Астон», 2010. 624 с.

МЕТОДИ ОЦІНКИ ВИБУТТЯ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ

СУРМА А. М.

студентка економічного факультету

Науковий керівник: КОСАТА І. А.

кандидат економічних наук,

доцент кафедри статистики обліку та аудиту

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

м. Харків, Україна

В структурі оборотних активів одним із найбільш вагомих об'єктів виступають запаси. Вони мають велике значення для діяльності підприємства, зокрема операційної. Операційною є основна діяльність підприємства, яка пов'язана з виробництвом і реалізацією продукції, забезпечує основну частку доходу і є головною метою створення підприємства.

Оскільки запаси відносяться до найбільш питомого об'єкту, який знаходиться у власності підприємства у складі оборотних активів, відповідно їх відображення в обліку, зокрема їх оцінка при